

Mora li pa tako biti in ostati? Ne! Pred vsem je seveda dolžnost roditeljev in gospodarjev, da svariijo in kolikor mogoče branijo svoje hčere in služkinje, da ne zaidejo na polje lahkomišljenega ljubimkovanja. Ako pa se je zgodila nesreča, je dolžnost matere in očeta, gospodarja in gospodinje, da stoje dekletu v najtežavnejši dobi življenja na strani sè svétom in pomočjo ter da jo ohranijo pred hujšim padcem, pred zločinom. Težko je umeti, da bi se našla mati, ki bi v takem slučaju zapustila svojo nesrečno hčer. A nerazumljivo je tudi, da je na svetu še tako trdosrčnih gospodarjev in gospodinj, ki, mesto da bi skrbeli za to, da pride nesrečna služkinja v kako porodilnico, jo spode izpod strehe. Kdo jo hoče v takem položaju vzeti v službo? Naj bi gospodarji pomislili, da so kolikor toliko sokrivi nesreče, naj bi skušali popraviti svojo krivdo s tem, da skrbe za bodočnost matere in otroka.

A še važnejši faktor, ki je prvi poklican, da pride v okom strašnim zločinom detomora, imamo, in to je — država. Zakonodajstvo zadeva velik del odgovornosti, da se tolikokrat pripeti krušenje zakona po detomorih.

Ukljub novemu pravnemu redu nima namreč v Avstriji nezakonska mati nobene moči nasproti očetu svojega otroka, dokler otrok ni na svetu; nima nikake pravice do podpore pred porodom. Ako bi tudi do zadnjega trenutka pred težko úro mogla delati in si služila kruh, po porodu je brez vsake pomoči. Če z otrokom ne umre prve dni od lakote, postavi sodišče varuha, ki ima tožiti očeta za vzdrževanje otroka. Pomisliti treba o tem, da stanuje varuh le tedaj v bivališču matere, ako je ista polnoletna; če še ni stara 24 let, postavijo njenemu otroku varuha tam, kamor je pristojna, t. j. kjer je bil doma nje oče ali pa, če je nezakonska hči, njena mati. Da taka oddaljenost znatno ovira brzo rešitev pravde, ker je vsaka zveza med materjo in varuhom

združena z dopisovanjem in s poti, — je umevno. Dokler se ne najde očeta in pravočasno ne iztoži alimentov, preide zopet več mesecev, in ves ta čas je uboga ženska brez vsake pomoči.

Takšni so avstrijski zakoni v resnici, tako jih razlagajo najvišja sodišča, in tisti, ki so hoteli uporabiti neke paragrafe našega občega državlanskega zakona v korist in varstvo mater in otrok v najkritičnejši dobi (§§ 22, 166, 269, 274), so o tem propadli.

Na Nemškem so v tem oziru mnogo na boljšem. Dotična točka nemškega zakonika se glasi: Že pred rojstvom otroka se sme na predlog matere z začasno naredbo odločiti, da ima oče takoj po rojstvu izplačati materi ali varuhu svoto, ki je potrebna za trimesečno vzdrževanje otroka; to svoto ima oče v primernem času pred porodom deponirati. V dosego take začasne odredbe ne treba dokazati nevarnosti, da bi se tirjatev zgubili.

Take zakonske določbe bi živo potrebovali tudi pri nas. Ako obvarujemo nesrečne nezakonske matere pred najhujšo gmotno silo ob času poroda, padlo bo tudi število detomorov, teh tako žalostnih znakov prosvetljene nove dobe. A dokler se ta naša želja ne izpolni, naj vsakdor, komur je to mogoče, širi pravo človekoljubnost, krščansko usmiljenost do padlih rev v krogu starišev in gospodarjev: tudi to bo koristilo.

JE-LI KAROL VELIKI — SVETNIK? LEDA. TRST.

V julijskem zvezku letošnje »Slovenke«, v polemiki s »Slovenskim učiteljem«, ki je bil v članku »važnost ženske vzgoje« postavil pristašice ženskega pokreta v isto vrsto z največjimi razuzdankami propadajočega rimskega cesarstva ter nas mej drugim dolžil, da se sramujemo dela

in rodnega jezika, da hočemo vse kritikovati itd., zapisala sem to-le: »G. k, ki je tako temeljito podkovan v zgodovini starega veka, našel bi tudi v srednjem veku »emancipirank«, kakor jih on imenuje, podobnih razuzdanim rimskim damam... Morda je slišal kaj o Karolu »Velikem« — proglašenem svetniku, o Ludviku »Pobožnem« in o krasnih vzgledih, ki sta jih dajala glede nravnosti...«

Na te besede mi je odgovoril »Slovenski učitelj« v 16. številki pod zaglavjem »v obrambo«. Nočem se baviti z obdolžitvijo, da je moja polemiko narekovala »maščevalnost«. Nisem namreč jaz tista, ki je pisala članek, »o vzgoji v sirotiščih«, vsled katerega je »Slovenski učitelj« priobčil oni surovi — to ponavljam tudi jaz — napad na osebo bivše gojenke dotičnega zavoda. Kdor je čital članek ga. — k, razumel bode, da isti sam na sebi zadostuje, da vzbudi opravičeno jezo v vsakem poštemem človeku. Ali mi je pa jeza »razum zaslepila«, kakor je našel »Slov. učitelj«, o tem imajo poleg njega soditi čitateljice »Slovenkine«, ki se menda ne strinjajo z obsodbo, katero je izrekel nad menoj ta list.

Ne bi se dalje brigala za izvajanja »Slov. učitelja«, da se ni podstopil zavračati »nekih obdolžitvev«, ki sem jih jaz baje »nagrabila iz socijalističnih brošuric«. Taka trditvev da je ona glede Karola Velikega — svetnika.

Prav za prav bi se mi v tem pogledu ne trebalo zagovarjati. Rekla sem namreč le, da je Karol Veliki bil proglašen svetnikom, nisem pa trdila, da ga rimsko-katoliška cerkev kot svetnika časti, niti sem pisala, da je bil proglašen svetnikom od pravoveljavnega papeža.

Toda tak izgovor bi dišal po sofistetriji, ki se meni upira. Zato razjašnjujem svojo trditvev glede svetništva Karola Velikega z besedami »Slov. učitelja«, ki piše: protipapež Paškal (III.) je na zahtevanje cesarja Friderika Barbarosse leta 1165.

(28. decembra 1864) izdal kaninozacijsko bulo. Toda cerkev je ni nikdar priznala. Le v Ahenu (kjer se nahaja grob cesarjev) se sme častiti Karol Veliki kot »blaženec«.

Tako »Slov. učitelj«. Nočem se dotikati žalostnega poglavja o protipapežih niti opozarjati na — nesoglasje, ki je po mojem menenju v tem, da cerkev sicer ni priznala kanonizacije Karola Velikega, a da vendar dopušča, da se ga v Ahenu časti kot »blaženca«, —navcsti hočem le to, da mi ni znano, da bi se bil pravi papež Aleksander III., ali pa kateri si bodi njegovih naslednikov, uprl tej kanonizaciji.

Toliko sem smatrala za svojo dolžnost priznati resnici na ljubo.

Nikakor pa se ne morem strinjati s tem, kako »Slov. učitelj«. brani Karola Velikega družinsko življenje. V Dippoldtovem in Lorentzovem življenjepisu tega cesarja najdemo dokazov, da je bil Karol Veliki strasten oboževalec ženske lepote ter da je imel poleg legitimnih žen vedno poveč priležnic. Ako imenuje »Slov. učitelj« take zveze morganatične zakone — habeat sibi! Že okolnost, da je prvo svojo legitimno ženo, Desiderato, hčer longobardskega kralja Desiderija, meni nič tebi nič spodil, da se je potem lahko zvezal z lepo Hildegardo, nam Karola Velikega ne kaže baš v najlepši luči!

S tem sem popravila svojo trditvev glede Karola Velikega. Sedaj pa je na »Slovenskem učitelju«, da popravi on krivico, katero je storil slovenskim »emancipirankam«, ko jih je postavil na stran Mesalini. Ali bo dovolj možat za tak korak?*)

*) Sooč po dosedanji skušnji, bi prorokovala, da ne bo; v »obrambi« namreč zatrjuje, da si ni svest nikake izmed onih pregreh, ki so se mu očitale«, z drugimi besedami, da tudi ni lagal, ko je pisal, da so pisateljico članka »vzgoja v sirotiščih« morali iz raznih vzrokov odsloviti iz vprašavnega zavoda. V »obrambi« pa sedaj govori le še samo o izstopivših in bivših gojenkah... Kako se to strinja?

Uredništvo.